

УДК 343

Baranovsky V., Prisyazhniy V.

**INDIVIDUALIZATION OF RESPONSIBILITY
AND PUNISHMENT FOR CRIMES COMMITTED
BY WAY OF PARTICULARLY CRUEL TREATMENT**

В.Ф. Баранівський

*доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри суспільних наук
ВНЗ «Національна академія управління»*

В.М. Присяжний

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального права та процесу
ВНЗ «Національна академія управління»*

**ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
ТА ПОКАРАННЯ ЗА ЗЛОЧИНИ, ВЧИНЕНІ
СПОСОБОМ ОСОБЛИВО ЖОРСТОКОГО
ПОВОДЖЕННЯ**

Постановка проблеми. У сучасних умовах, коли Україною взятий упевнений курс на побудову демократичної правової держави, особливої актуальності набуває захист прав і законних інтересів особи, у тому числі й боротьби зі злочинністю. Звідси витікає необхідність всебічного дослідження особливо жорстокого поведження, як способу вчинення злочину, що є основною проблемою цього даного дослідження, а також природи такої поведінки. Крім того, актуальним є і питання індивідуалізації відповідальності та покарання за злочини, вчинені способом особливо жорстокого поведження

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Незважаючи на те, що про спосіб особливо жорстокого поведження в кримінальному праві видано багато публікацій, дослідження цієї ознаки здебільшого має супутній характер, є частиною розв'язання більш широкої задачі, як правило, аналізу об'єктивної сторони складу злочину в цілому. У тій чи іншій мірі дослідженню цього питання протягом останніх десятиліть приділяли увагу В.Я. Тацій, Г.Н. Доронін, М.І. Авдеев, С.В. Бородин, М.Р. Табанов, І.Д. Самолюк, Ю.М. Антонян,

М.К. Аніянс, М.І. Ковальов, Г.Г. Зуйков, М.І. Панов, Е.Ф. Побігайло, М.І. Загородніков, З.О. Ашитов, А.А. Кузнецов, А.В. Наумов, І.А. Уваров, А.Е. Меркушев, Н.М. Ільдиміров, А.П. Закалюк, В.С. Ковальський, В.В. Сташис, М.І. Бажанов, С.С. Яценко, М.Й. Коржанський, Г.І. Чангулі, В.М. Смітєнко, В.М. Кудрявцев, А.Н. Трайнін, А.А. Піонтковський, Л.А. Волошина, Г.Н. Воронін, С.К. Пітерцев, І.П. Портнова, М. Табанов, Г.І. Чечеля, Л.А. Андреева, В. Зиков, О.Ю. Михайлова, С.С. Яценко а також інші. Проте, опубліковані роботи, в переважній своїй більшості, що були виконані в минулі роки на базі раніше діючого законодавства, стосуються аналізу лише окремих питань чинного законодавства з окресленого питання.

Мета статті полягає у дослідженні питання індивідуалізації відповідальності та покарання за злочини, вчинені способом особливо жорстокого поводження

Основні результати дослідження. Важливе значення у боротьбі із злочинами, що вчиняються способом особливо жорстокого поводження, мають послідовні і цілеспрямовані комплексні економічні, організаційні, правові і соціально-культурні освітянські заходи держави, що дозволяють усунути причини і умови, що сприяють вчиненню названих злочинів. Поряд з цим значне місце в попередженні злочинів, що вчиняються з особливою жорстокістю, відводиться заходам кримінального покарання – одному з необхідних юридичних засобів у боротьбі з вказаними злочинами.

Покарання за злочини, вчинені способом особливо жорстокого поводження, може дати позитивний результат лише за умови застосування його у повній відповідності з положеннями ст.65 КК України. Керуючись ними, суд визначає покарання в межах санкцій чинного закону, враховуючи ступінь тяжкості вчиненого злочину, особу винного та обставин, що пом'якшують та обтяжують покарання. Природно, що у відповідності з цими вимогами в кожному конкретному випадку вчинення злочинів способом особливо жорстокого поводження потрібно вирішувати питання про доцільність застосування до винної особи додаткових мір покарання. В результаті вивчення матеріалів досудового слідства та судової практики, статистичних відомостей в Україні встановлено, що майже в 30% кримінальних справ, що вчинялись з ознаками особливо жорстокого поводження, застосовувались такі додаткові міри покарання, як конфіскація майна та позбавлення батьківських прав. В той же час, як показує наше дослідження з 15% вивчених справ, де необхідно було застосовувати додаткові міри покарання, суд їх не застосовував. Це свідчить про те, що саме ці питання залишаються поза увагою більшості судів. Проведене інтерв'ювання групи суддів (100 чол.) з різних областей України щодо ефективності застосування додаткових мір покарання за вчинення злочинів способом особливо жорстокого поводження показали, що застосування додаткової міри покарання в указаних злочинах дає суттєві результати (90% опитаних). Такий підхід не має істотних результатів – показує 10% опитаних. З одного боку це свідчить про те, що даний захід ще недостатньо вивчений і неналежно використовується на практиці щодо кожного конкретного випадку, а з іншого – про важливість підвищення ефективності його впливу.

Під час вирішення питання про визначення міри покарання при вчиненні злочинів способом особливо жорстокого поведіння суди не повинні допускати необґрунтованого застосування пом'якшуючих заходів до осіб, що вчинили вказані злочини. Конкретизація мети і принципів покарання постає під час визначення винному міри покарання за злочини, вчинені способом особливо жорстокого поведіння (необхідно проводити такий аналіз, виходячи із санкцій статей кожного складу злочину, вчиненого з особливою жорстокістю. Вивчення практики застосування судами покарання за статтями 58, 59, 93 п. «е», 101 ч. 2,3, 107 ч. 2, 123 ч. 2, 166 ч. 2, 175 ч. 2, 189-4, 207-1, 259 п. «б», 262 п. «а» Кримінального кодексу України 1960 р. та п.4 ч.2 ст.115, ч.2 ст.121, статті 112, 127, 152, 153, 187, 189, 257, 258, 297, 299, 348, 365, 373, 379, 400, 434 КК України 2001 р. показало, що реалізація їх санкцій має ряд особливостей. Зупинимося на деяких із них.

Із загальної кількості тих, хто притягувався до кримінальної відповідальності, наприклад, за вбивство з особливою жорстокістю засуджено в 2005–2015 рр. 100% осіб, з них найбільше число становлять особи, які засуджувалися до цього за тяжкі злочини (55%), а також які раніше засуджувалися за злочини, що не представляють великої суспільної небезпечності (45%) та засуджувалися раніше за злочини менш тяжкі. Призначаючи покарання у вигляді позбавлення волі, суди в переважній більшості вірно застосовують вимоги ст.65 КК України, однак є випадки, коли суди не враховували попередню судимість при призначенні покарання. Такі помилки допускаються у 8% вивчених нами кримінальних справ. В той же час буває й так: особа вперше вчинила злочин способом особливо жорстокого поведіння, позитивно характеризується, а суд призначає покарання у вигляді позбавлення волі з максимальним строком, не враховуючи всі обставини справи (62% справ). В інших випадках суди вірно використовують положення ст.65 КК України (30 % справ).

Під час обрання покарання важливо пам'ятати, що в кожному конкретному випадку суд має мотивувати строк основного покарання, а також додаткового. На жаль, така мотивація – явище не постійне. Вона дається по 65% справ. І вірно роблять ті суди, які, застосовуючи як основні, так і додаткові міри покарання, дають вичерпну мотивацію в обвинувальному вирокі суду. На наш погляд, не досить досконалі і санкції в статтях, що передбачають злочини, що вчиняються способом особливо жорстокої поведінки.

Вивчення даних кримінальної статистики в Україні показує, що загальне число засуджених до покарання у вигляді позбавлення волі за умисне вбивство, вчинене з особливою жорстокістю на протязі 1995-2003 рр. не залишалось стабільним.

Так, у 1995 р. суди застосовували позбавлення волі в якості міри покарання по відношенню до 85% всіх засуджених, а 1997 році їх число збільшилося до 88%, в 2003 р. – 90%. В середньому в Україні за даний період до позбавлення волі щороку засуджувалося біля 87% осіб, які вчинили вбивство з особливою жорстокістю, до інших застосовувалася смертна кара (до 29 грудня 1999 р., коли Конституційний Суд України визнав, що смертна кара супере-

чить Конституції України, чим остаточно закрит шлях до її відновлення. У зв'язку з цим, у 2000 р. Верховна Рада України внесла зміни до Кримінального кодексу України, якими остаточно вилучила поняття «смертна кара» з офіційного списку кримінальних покарань України), або довічне позбавлення волі.

В зв'язку з цим представляють інтерес дані, що надаються в юридичній літературі про застосування позбавлення волі в Україні в минулі роки. Так, середня питома вага позбавлення волі, призначеного за вбивство з особливою жорстокістю в 1985-1995 рр., складає 87% (по відношенню до 17% засуджених суди призначили – смертну кару) [1, с.31-32]. Найбільша питома вага (61%) складає група осіб, засуджених за цей злочин на строк від 10 до 15 років позбавлення волі. Наведені дані знаходять підтвердження й у інших дослідників [2, с.110]. Це показує оптимальність меж санкцій чинної кримінально-правової норми і доцільність її збереження у теперішньому вигляді.

З матеріалів кримінальної статистики видно, що число засуджених до вищезазначених видів кримінальних покарань за даний злочин в Україні -100%. Проте, необхідно відмітити, що за 1999-2000 рр. пройшло деяке зменшення об'єму застосування судами покарання у вигляді смертної кари. Так, число засуджених до смертної кари в 2000 р. зведене нанівець.

За даними інших авторів, які досліджували цю проблему, видно, що ближче до мінімуму кримінально-правової санкції засуджувалося – 44%, до середньої межі – 12% і до максимальної межі – 42% всіх засуджених, а санкція покарання нижче нижчої межі не призначалася [3, с.31-32].

Із загального числа засуджених в 1995-1999 роках до різних строків позбавлення волі суди винесли вирок 92%. Зокрема, до позбавлення волі на строк до одного року – 0,6%, від одного до двох років – 6,6%, від двох до трьох років – 19,4%, від трьох до п'яти років – 50%, від п'яти до восьми років – 23%. Нижча межа цієї санкції в 32% рази менша, ніж максимальна. Середній розмір санкції складає приблизно чотири роки. Суди застосовують позбавлення волі в межах санкції на строк від трьох до п'яти років до 50% всіх засуджених. Разом з тим, 23% засудженим призначалися строки позбавлення волі від п'яти до восьми років, тобто що перевищують його середній розмір. Це потребувало коректування санкцій в бік зниження як верхніх так і нижніх меж.

Якщо приймати до уваги, що середній строк покарання в межах діючої санкції складає 8,5 років, то стає зрозумілим, що судова практика змушена коректувати строки позбавлення волі по відношенню до значної кількості засуджених в бік зниження верхньої межі санкцій. Викладене дає підставу зробити висновок про доцільність приведення меж санкцій у відповідність до законодавчого досвіду інших країн, до тенденцій судової практики і кримінальної статистики [4, с.49-64]. По справам досліджуваної категорії в чинному Кримінальному кодексу України санкції були переглянуті в бік їх оптимального розміру. Доцільність змін кримінально-правових санкцій, що передбачають покарання за вчинення злочинів способом особливо жорстокого поводження, підтверджувалась і підтримується зараз не лише аналізом даних кримінальної статистики, але й думкою кваліфікованих експертів. Так, на питання про те, чи узгоджуються між собою і чи є достатньо обґрунтовані санкції за вбивство

вчинене з особливою жорстокістю п.4 ч.2 ст.115 та ч.2 ст.121 Кримінального кодексу України, 70% опитаних відповіли позитивно, 22% вважають, що санкції не достатньо узгоджені і обґрунтовані, а решта – 7% – не можуть відповісти на це питання.

Необхідно відмітити, що деякі з цих висновків узгоджуються з точкою зору, що дається в літературі, про те, що максимальна міра покарання за вчинення тяжкого тілесного ушкодження (ч.2 ст.121 КК України) повинна бути нижче максимальної міри покарання за вбивство без обставин, що обтяжують відповідальність. Цим будуть враховані не лише наслідки вчиненого злочину, а й суспільна небезпечність злочинця. Це також підтверджується і позицією деяких авторів, що суспільна небезпечність злочинця, який вчинив умисне вбивство з особливою жорстокістю, без сумніву, вище суспільної небезпечності злочинця, який вчинив за тих же обставин просте умисне вбивство.

Представляє інтерес співставлення точок зору професійних груп наукових і практичних співробітників (експертів, суддів і працівників Департаменту виконання покарань) з питань вдосконалення діючих кримінально-правових санкцій щодо злочинних діянь, вчинених за ознакою особливо жорстокої поведінки суб'єктів злочинів. При цьому 90% опитаних суддів вважають доцільним існування в законі санкцій, що передбачають тривалі строки позбавлення волі (вище 8 років), 6% опитаних з цією думкою не згодні. Працівники Департаменту виконання покарань (84%) також вважають доцільним наявність за ці злочини тривалих строків позбавлення волі. Разом з тим, 12% з них – з цим не згодні.

Ми схилиємося до точки зору практичних працівників Департаменту виконання покарань, які безпосередньо виконують покарання у вигляді позбавлення волі і більше, ніж інші, знають ефективність строків.

Статистика не дає підстав для висновків про істотний вплив застосування покарань у вигляді позбавлення волі на динаміку злочинності, як свідчить наше дослідження. Між практикою застосування позбавлення волі і динамікою злочинності не видно постійного і чіткого зв'язку. Це також підтверджується аналізом матеріалів досудового слідства, судової практики та кримінальної статистики, що дозволив Г.З. Анашкіну зробити висновок про те, що зменшення обсягу застосування судами покарання у вигляді позбавлення волі і тривалості строків позбавлення волі, що призначаються, не відбилося на зростанні злочинності і судимості, що продовжували зменшуватися [5, с.41].

У зв'язку з цим треба послатися на висловлені в літературі рекомендації про те, що будь-яке зменшення строків застосування покарання у вигляді позбавлення волі, якщо воно не впливає на стан злочинності, є благом [6, с. 97], але це не може бути сприйнятим для злочинів, що вчиняються шляхом особливо жорстокого поводження.

Стосовно суспільних інтересів необхідно також підкреслити, що соціальні наслідки покарання важливо мали на увазі не лише і навіть не стільки в індивідуальному плані по відношенню до конкретного правопорушника, скільки для з'ясування ролі покарання в житті суспільства в цілому [7, с.6]. Ці положення є надто актуальними.

Для формулювання пропозицій, що направлені на подальше вдосконалення норм кримінального законодавства, представляють інтерес й інші результати проведеного дослідження. Так, кількість засуджених за тяжкі злочини проти особи складає 25%, у тому числі: за умисне вбивство, вчинене з особливою жорстокістю – 4%; за умисне тяжке тілесне ушкодження (ч.3 ст.101 КК України 1960 року і ч.2 ст.121 Кримінального кодексу України 2001 року) – 9%.

Аналіз особових справ засуджених показав, що з 10 складів злочинів, що вивчалися в ході нашого дослідження, особливо тяжкі злочини проти особи складають більше однієї третини (29%). Це в основному відповідає питомій вазі цієї групи насильницьких злочинів. У загальній структурі засуджених до позбавлення волі, які утримуються в місцях позбавлення волі. Наша думка також знайшла підтвердження в окремих дослідженнях вчених, але стосовно Російської Федерації [8, с.6-7].

У ході проведеного нами дослідження (в якості контрольної групи) вивчалася думка великої групи правослухняних громадян. Із загальної кількості 93% опитаних вважають, що покарання у вигляді позбавлення волі судам слід застосовувати до осіб, які вчинили тяжкі злочини і особливо тяжкі злочини і, зокрема за злочини, вчинені способом особливо жорстокого поводження, 7% з цим питанням не визначилися.

Слід відмітити, що стосовно до конкретних складів злочинів, що вчинені з ознаками жорстокого та особливо жорстокого поводження, правослухняні громадяни, думки яких були вивчені, висловлювали пропозиції про застосування до винних максимальних строків позбавлення волі.

Представляють інтерес думки самих засуджених, які утримуються в місцях позбавлення волі, по відношенню до тривалих строків позбавлення волі в цілому, їх загально-попереджувальної дії, ефективності діючих основних засобів виправлення і перевиховання засуджених тощо. Так, на питання про те, чи сприяють тривалі строки (вище 8 років) позбавлення виправленню та перевихованню засуджених, 24% опитаних відповіли негативно, 40% – позитивно і 36% затрудняються відповісти на це питання. Аналогічна картина склалася із відповідей засуджених на питання про те, чи мають попереджувальний вплив тривалі строки позбавлення волі на осіб, які схильні до вчинення злочину способом жорстокого або особливо жорстокого поводження.

Про максимальні строки позбавлення волі серед засуджених були такі думки: із загальної кількості опитаних 24% висловилися за п'ять років, 39% – за вісім років, 34% – за 10 років, 1,5% – за 12, 0,9% – за 15 і лише 0,4% – за 20 років позбавлення волі, але жоден з опитуваних не висловився за довічне позбавлення волі.

Подібні думки й оцінки, що отримані від осіб, які засуджені за злочини, вчинені способом жорстокого або особливо жорстокого поводження, які безпосередньо випробували на собі всю тяжкість позбавлення волі як міри кримінального покарання, чи вряд можна переоцінити.

Для оцінки достовірності отриманих відповідей певне значення має деяка соціально-демографічна і правова характеристика осіб, що утримуються

в місцях позбавлення волі. Так, треба враховувати, що більше половини з опитаних (52%) визнавали себе винними у вчиненні злочинів, проте вважали, що призначене їм покарання є несправедливим. Крім того, в результаті аналізу особових справ засуджених до позбавлення волі, які відбувають покарання в місцях позбавлення волі, вдалося отримати інформацію (кримінально-правового і пенітенціарного характеру), що дозволяє визначити основні шляхи вдосконалення покарання у вигляді позбавлення волі за злочини, вчинені способом особливо жорстокого поводження. Так, вибірковий аналіз особових справ засуджених за злочини, вчинені з особливою жорстокістю, показує, що частіше всього суди застосовують п.10 ч.1 ст.67 Кримінального кодексу України до засуджених за зґвалтування (63%) (на першому місці), потім до засуджених за умисне тяжке тілесне ушкодження (47%) (на другому місці).

Значний інтерес являють собою питання подальшого вдосконалення термінології кримінального законодавства. Спеціальна наукова термінологія на відміну від загальноновживаної повинна бути у вищому ступені диференційованою. Щоб наука могла вирішити проблеми, що ставить практика, вона повинна мати достатній набір точних наукових понять [9, с.32-38]. В кримінальному законі будь-який термін або поняття мають важливе принципове значення. Нерідко вони складають основу для чинного законодавства і практики його застосування. Тому, важливо було б у чинному КК України мати певний розділ у загальній частині цього систематизованого нормативного акту, який би мав законодавче пояснення термінів і понять, що використовуються законом. Це викликане тим, що практика застосування кримінального законодавства потребує точного законодавчого визначення тих або інших кримінально-правових понять і термінів, що особливо стосуються злочинів, які вчиняються способом особливо жорстокого або жорстокого поводження, наприклад, мордування, завдання мук, знущання, тортури, катування, садизм, канібалізм тощо.

У зв'язку з вищевикладеним пропонується уточнити термінологію КК України, маючи на увазі доповнити Загальну частину кримінального законодавства самостійною главою, що передбачатиме тлумачення й роз'яснення найбільш значимих й широко використовуваних термінів й понять, а саме, що досліджуються дисертантом, які ми запропонували в попередньому розмірі, які не суперечать тому, щоб їх відмітити в окремий розділ Загальної частини Кримінального кодексу України.

Аналіз положень кримінального кодексів зарубіжних держав КК таких як: Литовської Республіки [10], КК Російської Федерації [11], КК Республіки Польща [12], КК Киргизької Республіки [13], КК Швейцарії [14] свідчить, що питання індивідуалізації в українському кримінальному законодавстві повинно ще вивчати з точки зору актуалізації захисту прав і законних інтересів особи, у тому числі й більшої оптимізації боротьби зі злочинністю у сучасних умовах розбудови Нової України.

Висновки. Враховуючи положення нашого дослідження і безспірно висловленої тези про те, що в чинному Кримінальному законодавстві будь-яка норма, в кінцевому рахунку направлена на захист особи, її честі, гідності, охо-

ронюваних законом прав і свобод людини внесемо також пропозиції щодо вдосконалення санкції деяких статей Особливої частини Кримінального кодексу України у відповідності з вимогами кримінальної політики в Україні на сучасному етапі розвитку нашої держави:

– санкцію ч.2 ст.121 КК України викласти в такій редакції: «карається позбавленням волі від семи до дванадцяти років»;

– санкцію ч.1 ст.127 КК України викласти в такому формулюванні: «карається позбавленням волі від п'яти до десяти років», а санкцію ч.2 цієї ж статті: «карається позбавленням волі від семи до дванадцяти років»;

– санкцію ч.2 ст.365 КК України викласти в такій редакції: «карається позбавленням волі від семи до дванадцяти років з позбавленням права займати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років»;

– санкцію ч.2 ст.434 КК України викласти в такій редакції: «карається позбавленням волі на строк від чотирьох до десяти років»;

Зазначені пропозиції будуть відповідати високій ступені суспільної небезпечності досліджуваних злочинних діянь і особі винного у вчиненні зазначених злочинів, а також слугуватимуть їх попередженню.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Хан-Магомедов Д.О. Некоторые обобщенные итоги изучения динамики применения наказания и жестокости судебной репрессии в СССР в 1946-1970 годах / Д.О. Хан-Магомедов. – В кн.: Научная информация по вопросам борьбы с преступностью. – М., 1973. – С. 31–32.

2. Прохоров Л.А. Санкции уголовного закона и практика назначения наказания / Л.А. Прохоров. Труды ВЮЗИ. – М., 1976. – Т. 42. – 215 с.

3. Преступления, совершаемые с особой жестокостью (научный обзор результатов исследования)./ НИЛ Киевской высшей школы МВД СССР им. Ф.З. Дзержинского. – К., 1989. – 36 с.

4. Игнатов А.Н., Дьяченко А.П., Пономарев П.Г. Проблемы применения наказания за тяжкие преступления против личности / А.Н. Игнатов, А.П. Дьяченко, П.Г. Пономарев. – М., 1982. – 80 с.

5. Анашкин Г.З. Лишение свободы: теоретические и практические вопросы справедливости его назначения / Г.З. Анашкин. – В кн.: Актуальные вопросы применения свободы и дополнительных наказаний. – М.: Юрид. Лит. 1979. – 45 с.

6. Карпец И.И. Наказание. Социальные, правовые и криминологические проблемы / И.И. Карпец. – М., 1973. – 100 с.

7. Карпец И.И. Созидательная роль советского закона / И.И. Карпец // Правда. – 18.08.1978. – 6 с.

8. Ратинов А.Р., Михайлова О.Ю. Жестокость как правовая и нравственно-психологическая проблема / А.Р. Ратинов, О.Ю. Михайлова // Вопросы борьбы с преступностью. – Вып. 42. – М.: Юрид. лит., 1985. – С.6-7.

9. Базылев Б.Т. Сущность санкций в советском праве / Б.Т. Базылев // Правоведение. – 1976. – №5. – С.32–38.

10. THE LITHUANIAN PENAL CODE. Adopted by Act VIII of 1968 September 26, 2000 Edited by Doctor of Law, professor V Pavilionis Preface by Candidate of Law, assistant professor N I Matsnev Introduction by Doctor of Law, professor V Pavilionis, Doctor of Law, assistant professor A Abramavichus, Doctor of Law, assistant professor

A Drakshene, Translated from Lithuanian by Candidate of Linguistics, assistant professor V P. Kazanskene Saint Petersburg Yundicheskyy Center Press, 2002.

11. Кримінальний кодекс Російської Федерації 1996 р. зі змінами станом на 16.07.2015 (російською мовою) / Уголовный кодекс Российской Федерации (1996, с изменениями от 16.07.2015): Информационный портал, Уголовный Кодекс РФ [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.ug-kodeks.ru/doc/ug-kodeks.doc. – Заголовок з екрану.

12. The Polish Penal Code / edited by candidate of law, assistant professor A I Lukashov, and D j, prof N F Kuznetsova introduction by candidate of law, assistant professor A I Lukashov and candidate of law E A Sarkisova, translated from Polish by D A Barilovitch – St Petersburg "Yundicheskyy Centei Press", 2001– 234 p

13. The Kirghiz Penal code / Adopted by the Legislative Y26 Assembly of the Zhogorku Kenesh of the Kirghiz Republic of September 18, 1997. In the wording of The Laws of the Kirghiz Republic No. 124 of September 21, 1998, No. 141 of December 9, 1999, No.77 of July 23, 2001, No.92 of November 19, 2001, No.36 of March 12, 2002 / Preface by Vice-Procurator of St. Petersburg, Candidate of Law A.P.Stukanov and Deputy-Chief of the Procuracy Department of St. Petersburg, Candidate of Law P.Yu. Konstantinov.— St. Petersburg: "Yuridicheskii Center-Press", 2001. – 352 p.

14. The Swiss Penal Code / Preface by a member of the Council of Federation the Federal Assembly of the RF. N. Volkov; edited, translated from German, and introduction by Candidate of Law A.V. Serebrennikova; – St Petersburg: "Yuridicheskyy Center – Press", 2002.– 366p.

Баранівський В.Ф., Присяжний В.М. Індивідуалізація відповідальності та покарання за злочини, вчинені способом особливо жорстокого поводження

У сучасних умовах, коли Україною взято упевнений курс на побудову демократичної правової держави, особливої актуальності набуває захист прав і законних інтересів особи, у тому числі й боротьби зі злочинністю. У статті розкривається питання індивідуалізації відповідальності та покарання за злочини, вчинені способом особливо жорстокого поводження.

Ключові слова: злочин, спосіб особливо жорстокого поводження, покарання, відповідальність, індивідуалізація відповідальності.

Барановский В.Ф., Присяжный В.М. Индивидуализация ответственности и наказания за преступления, совершенные способом особенно жестокого обращения

В современных условиях, когда Украина взяла уверенный курс на построение демократического правового государства, особую актуальность приобретает защита прав и законных интересов лица, в том числе и в борьбе с преступностью. В статье раскрываются вопросы индивидуализации ответственности и наказания за преступления, совершенные способом особо жестокого обращения.

Ключевые слова: преступление, способ особо жестокого обращения, наказание, ответственность, индивидуализация ответственности.

Baranovsky V., Prisyazhniy V. Individualization of responsibility and punishment for crimes committed by way of particularly cruel treatment

In modern conditions when Ukraine taken certain policy of building a democratic state, a particular urgency is the protection of the rights and legitimate interests of individuals, including the fight against crime. The article deals with the issue of

individualization of responsibility and punishment for crimes committed by way of particularly cruel treatment.

Keywords: *crime, manner of particularly ill-treatment, punishment, responsibility, individualization of responsibility.*

Стаття надійшла до редакції 09.12.2015.